

2025

M.A. 3rd Semester Examination

SANSKRIT

Paper : 303A/C

Full Marks : 50

Time : Two Hours

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers
in their own words as far as practicable.*

Paper : 303A

[Poetics - II]

सर्वे प्रश्नाः संस्कृतेन नागर्या च समाधेयाः ।

विभाग - क

1. एकः प्रश्नः समाधेयः —

10×1=10

(क) मम्मटानुसारं ध्वनिकाव्यस्य साधारणभेदा आलोचनीयाः ।

(ख) गुणीभूतव्यङ्ग्यस्य कति भेदाः सन्ति ? तेषु यथेच्छं द्वयोः
सोदाहरणं व्याख्या कार्या ।

2. यथेच्छं द्वयोः व्याख्या कार्या —

5×2=10

(क) विभावानुभावव्यभिचारिसंयोगाद् रसनिष्पत्तिः ।

P.T.O.

(2)

(ख) निर्वेदस्यापि भावोऽस्ति शान्तोऽपि नवमो रसः ।

(ग) कोऽप्यलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यो लक्ष्यव्यङ्ग्यक्रमः परः ।

विभाग - ख

3. एकः प्रश्नः समाधेयः —

10×1=10

(क) मम्मटमते काव्यकारणं सम्यगालोच्यताम् ।

(ख) काव्यप्रकाशकारमते काव्यं कतिविधम्? कानि च तानि?
तेषु प्रथमकाव्यस्वरूपं सोदाहरणं व्याख्येयम् ।

4. पङ्क्तिद्वयं व्याख्येयम् —

5×2=10

(क) रमणीयता च लोकोत्तराह्लादज्ञानगोचरता ।

(ख) एतेन विनिगमनाभावादुभयत्र शक्तिरिति प्रत्युक्तम् ।

(ग) यत्रार्थचमत्कृत्युपस्कृता शब्दचमत्कृतिः प्रधानं तदधमं
चतुर्थम् ।

(Internal Assessment - 10 marks)

(3)

Paper : 303C

[Sāṃkhya - Yogadarsana]

सर्वे प्रश्नाः संस्कृतेनैव समाधेयाः ।

विभाग - क

1. एकः प्रश्नः समाधेयः — 10×1=10

(क) सांख्यमतानुसारं कैवल्यस्वरूपम् आलोच्यताम् ।

(ख) सांख्यसम्मतं सृष्टितत्त्वं व्याख्यायताम् ।

2. द्वयोर्व्याख्या कार्या — 5×2=10

(क) एते प्रदीपकल्पाः परस्परविलक्षणा गुणविशेषाः ।
कृतस्त्वं पुरुषस्यार्थं प्रकाशय बुद्धौ प्रयच्छन्ति ॥

(ख) एष प्रत्ययसर्गो विपर्ययाशक्तितुष्टिसिद्ध्याख्यः ।
गुणवैषम्यविमर्द्धान्तस्य च भेदास्तु पञ्चाशत् ॥

(ग) पञ्चविपर्ययभेदा भवन्त्यशक्तिश्च करणवैकल्यात् ।
अष्टाविंशतिभेदा तुष्टिर्नवधाऽष्टधा सिद्धिः ॥

विभाग - ख

3. एकः प्रश्नः समाधेयः — 10×1=10

(क) योगसारसंग्रहानुसारेण असम्प्रज्ञातसमाधेः स्वरूपं
निरूपणीयम् ।

(ख) योगसारसंग्रहानुसारेण चित्तवृत्तीनां स्वरूपं निरूप्यताम् ।

P.T.O.

(4)

4. द्वयोः टीका लेख्या —

5×2=10

(क) अभ्यासः

(ख) चित्तभूमयः

(ग) धारणा

(Internal Assessment - 10 marks)
